

# PHÁT TRIỂN CÁC HÌNH THỨC LIÊN KẾT GIỮA DOANH NGHIỆP VÀ HỘ NÔNG DÂN TRONG SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP QUA THỰC TIỄN TỈNH THÁI BÌNH

Trần Thị Thanh Bình \*

**Tóm tắt:** Liên kết giữa doanh nghiệp và hộ nông dân là phương thức hữu hiệu trong phát triển một nền nông nghiệp hiện đại, hiệu quả và bền vững. Bài báo đề cập đến liên kết giữa doanh nghiệp và hộ nông dân qua thực tế ở tỉnh Thái Bình với hai hình thức liên kết sản xuất theo cánh đồng mẫu lớn và liên kết sản xuất - kinh doanh theo chuỗi giá trị, đồng thời nhận xét về ưu, nhược điểm của chúng.

**Từ khoá:** Liên kết, liên kết sản xuất, liên kết kinh doanh, cánh đồng mẫu lớn, chuỗi giá trị, doanh nghiệp, hộ nông dân.

**Abstract:** The link between enterprises and farmer households is an effective method in developing a modern, efficient and sustainable agriculture. The article refers to the link between enterprises and farmers through practice in Thai Binh province with two forms of production linkages in large sample field production and production - business linkages along the value chain, and at the same time reviewing their advantages and disadvantages.

**Keywords:** Links, production linkages, business linkages, large sample fields, value chains, enterprises, farmer households.

Liên kết giữa doanh nghiệp và hộ nông dân là hoạt động hợp tác tự nguyện cùng có lợi của các chủ thể độc lập với các hình thức tổ chức sản xuất - kinh doanh nhằm bổ sung thêm nguồn lực phát triển (vốn, công nghệ, quản trị chất lượng, bảo đảm ổn định đầu ra,...). Nó là cầu nối giữa doanh nghiệp và hộ nông dân trong việc xây dựng một nền nông nghiệp hiện đại, mang lại lợi ích tổng thể và lợi ích của các tác nhân tham gia. Nó góp phần đổi mới tư duy và là một trong những giải pháp quan trọng tái cơ cấu ngành nông nghiệp, chuyển từ sản xuất nông nghiệp sang kinh tế nông nghiệp, từ đơn giá trị sang đa giá trị, giải quyết

được những khó khăn hiện hữu từ nhiều năm nay.

## 1. Liên kết sản xuất theo cánh đồng mẫu lớn

Trong mô hình này, doanh nghiệp đóng vai trò là nhà đầu tư, hỗ trợ hộ nông dân một phần chi phí xây dựng cơ bản ban đầu, giống, hướng dẫn kỹ thuật, ứng dụng công nghệ, sản xuất theo tiêu chuẩn chất lượng. Nông dân nhận khoán theo định mức, không phải lo mua sắm các yếu tố đầu vào. Liên kết doanh nghiệp và hộ nông dân sẽ hình thành các vùng sản xuất tập trung quy mô lớn, cung cấp nguyên liệu cho doanh nghiệp. Quan hệ sản xuất giữa doanh nghiệp và hộ nông dân được

\* Trường ĐH KD&CN Hà Nội

thực hiện bằng hợp đồng kinh tế.

Ở tỉnh Thái Bình, mô hình này đã và đang được thực hiện trong lĩnh vực trồng trọt, chăn nuôi và nuôi trồng thủy sản. Trong lĩnh vực trồng trọt liên kết giữa Công ty Giống cây trồng Thái Bình, Công ty Giống cây trồng Trung ương, Công ty TNHH An Đình sản xuất lúa chất lượng cao T10, DT68 tại xã Tây Tiến (huyện Tiền Hải). Công ty Hưng Cúc sản xuất lúa Nhật DS1 tại xã Thái Sơn (huyện Thái Thụy), sản xuất khoai tây, ớt tại huyện Quỳnh Phụ. Trong lĩnh vực chăn nuôi, Công ty Chăn nuôi Việt Nam, Công ty TNHH APPE Việt Nam, Công ty TNHH Japfa Comtee Việt Nam liên kết với các trang trại chăn nuôi quy mô 8.300 lợn nái, 47.000 lợn thịt và 24.000 con gia cầm. Trong lĩnh vực thủy sản đã và đang hình thành một số chuỗi liên kết theo nhóm hộ liên kết với các công ty cung cấp con giống, thức ăn, máy móc thiết bị nuôi tôm thẻ chân trắng và bảo đảm thị trường đầu ra,...

Trong điều kiện năng lực sản xuất của hộ nông dân có hạn, liên kết sản xuất theo cánh đồng mẫu lớn đã đạt được những kết quả quan trọng, nâng cao năng lực của kinh tế hộ, bước đầu hình thành các vùng sản xuất tập trung quy mô lớn, tạo lợi thế về quy mô, bảo đảm tiêu chuẩn chất lượng, nâng cao giá trị gia tăng và hiệu quả, nâng cao thu nhập của hộ nông dân. Tuy nhiên mức độ liên kết chưa chặt chẽ, chưa thu hút được một số doanh nghiệp lớn có tiềm lực liên kết, vẫn còn hiện tượng vi phạm hợp đồng, tỷ trọng các sản phẩm liên kết còn thấp.

## **2. Liên kết sản xuất - kinh doanh theo chuỗi giá trị**

Chuỗi giá trị là một trình tự liên tiếp thực hiện quá trình sản xuất kinh doanh từ cung ứng đầu vào – sản xuất – chế biến – tiêu thụ (xuất khẩu). Về thực chất là chuỗi liên kết các hoạt động sản xuất chuyên hóa các nguồn lực đầu vào thành sản phẩm đầu ra theo một quy trình chặt chẽ. Tại mỗi hoạt động sẽ tạo thêm giá trị gia tăng cho sản phẩm. Các tác nhân tham gia chuỗi giá trị bao gồm các nhà cung ứng đầu vào (giống cây trồng, vật nuôi, phân bón, thuốc bảo vệ thực vật,...), các hộ nông dân (sản xuất nông sản), các nhà máy chế biến và các công ty tiêu thụ (xuất khẩu). Các tác nhân hoạt động theo chức năng của mình. Sản phẩm của các tác nhân trước là chi phí trung gian của tác nhân sau đó với nguyên tắc hoạt động: minh bạch, trách nhiệm và chia sẻ lợi ích theo mức độ đóng góp. Liên kết sản xuất theo chuỗi giá trị có những ưu điểm và hạn chế sau đây:

### **Ưu điểm:**

- Huy động được tổng thể các nguồn lực phát triển;
- Tối ưu hóa tổ chức sản xuất tạo lợi thế về quy mô, nâng cao năng lực cạnh tranh sản phẩm;
- Bảo đảm chất lượng nông sản;
- Giảm chu kỳ sản xuất;
- Nâng cao năng suất lao động và giá trị gia tăng.

### **Hạn chế:**

- Tăng sự phụ thuộc giữa các chủ thể tham gia liên kết;
- Giảm tính cạnh tranh giữa các tác nhân.

Đây là mô hình liên kết có nhiều ưu điểm. Tuy nhiên, địa phương chưa được triển khai thực hiện.

Để phát triển liên kết theo chuỗi giá trị, ngày 28 tháng 1 năm 2022, Thủ tướng Chính phủ đã ra Quyết định số 150/QĐ-TTg phê duyệt chiến lược phát triển nông nghiệp nông thôn bền vững giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn đến 2050, mà một trong những nội dung quan trọng trong đó là thúc đẩy hợp tác liên kết phát triển chuỗi giá trị: “Chuyển từ xây dựng các chuỗi cung ứng sang phát triển các chuỗi giá trị các ngành hàng, ưu tiên chuỗi giá trị các sản phẩm chủ lực quốc gia, hỗ trợ xây dựng chuỗi giá trị ngành hàng chủ lực địa phương”; dựa vào các vùng chuyên canh sản xuất hàng hóa lớn của các nông sản chủ lực quy mô lớn, tăng cường liên kết với các doanh nghiệp chế biến hoặc thương mại lớn hình thành chuỗi giá trị; lấy chuỗi giá trị của nông sản kết nối với các vùng chuyên canh nhỏ hình thành không gian kinh tế giữa các địa phương tương đồng về điều kiện.

Tổ chức lại hệ thống cung ứng đầu vào, để bảo vệ lợi ích của nông dân cần chế định những điều kiện bảo đảm chất

lượng, tạo lập môi trường kinh doanh bình đẳng, trách nhiệm của các tổ chức kinh doanh trong quan hệ với nông dân, bảo đảm cung ứng đầy đủ về số lượng, chất lượng, nguồn gốc xuất xứ. Khuyến khích các doanh nghiệp trong nước và doanh nghiệp FDI liên kết với hộ nông dân khóa lấp những đặc điểm đặc thù của sản xuất nông nghiệp: chu kỳ sản xuất dài, dễ bị tổn thương do thiên tai, dịch bệnh bằng các chính sách khuyến khích, hỗ trợ: đơn giản hóa thủ tục đầu tư, hỗ trợ tiếp cận tín dụng, giảm thuế có thời hạn, ... Đối với nông dân tiếp tục tháo gỡ những rào cản về đất đai, mở rộng hạn điền, tích tụ tập trung ruộng đất tạo điều kiện cho họ có quy mô đủ lớn, đủ sống, có tích lũy, yên tâm nghề nông, hình thành đội ngũ nông dân chuyên nghiệp, tăng vị thế trong liên kết. Có cơ chế chính sách phù hợp khuyến khích các nhà đầu tư trong nước và nước ngoài đầu tư vào nông nghiệp thông qua đơn giản hóa thủ tục hành chính, hỗ trợ tạo điều kiện tiếp cận tín dụng, giảm thuế có thời hạn./.

### Tài liệu tham khảo:

1. Chính phủ (2018). *Chính sách khuyến khích phát triển hợp tác, liên kết trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp*. Nghị định số 98/2018/NĐ-CP ngày 5/7/2018.
2. Chính phủ (2022). *Phê duyệt chiến lược phát triển nông nghiệp và nông thôn bền vững giai đoạn 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050*. Quyết định số 150/QĐ-TTg ngày 28/1/2022, của Thủ tướng Chính phủ.
3. Hội đồng Nhân dân tỉnh Thái Bình (2020). *Phê duyệt chính sách hỗ trợ liên kết sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Thái Bình, giai đoạn 2021-2025*. Nghị quyết số 40/2020/NQ-HĐND, ngày 09/12/2020.
4. Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (2022). *Báo cáo kết quả Tập trung, tích tụ đất đai phân trồng trọt*. Thái Bình, 2022.

**Nhận ngày:** 12/4/2023

**Biên tập ngày:** 12/4/2023